

Ar grozījumiem likumā paaugstinās nodokļu kontroles un administrēšanas efektivitāti

Valsts sekretāru sanāksmē 12. maijā tika izsludināti Finanšu ministrijas sagatavoti grozījumi likumā par nodokļiem un nodevām, paredzot mainīt sliekšņus skaidrās naudas darījumiem un noteikt kārtību saimnieciskās darbības apturēšanai, lai novērstu izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Grozījumu izstrāde ir paredzēta MK apstiprinātajā ēnu ekonomikas samazināšanas un godīgas konkurences veicināšanas plānā.

Līdz ar grozījumiem tiks noteikts pienākums juridiskajām personām deklarēt visus iepriekšējā mēneša laikā skaidrā naudā veiktos darījumus, kas pārsniedz 1000 latu — arī ar fiziskajām personām, kurām atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrējas Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā saimnieciskās darbības veicējiem. Savukārt šādām fiziskām personām nebūs atļauts veikt skaidrā naudā norēķinus, kuru summa vienā operācijā pārsniedz 2000 latu.

Tāpat arī paredzēts samazināt sliekšni no 3000 līdz 1000 latiem, kuru sasniedzot ir nepieciešams deklarēt skaidrā naudā veiktos darījumus, kā arī samazināt sliekšni no 10 000 latiem līdz 5000 latiem, kuru sasniedzot nedrīkst veikt darījumus skaidrā naudā.

Grozījumi paredz noteikt arī nodokļu maksātāju saimnieciskās darbības apturēšanas un atjaunošanas kārtību (brīdināšanu, lēmuma pieņemšanu un publicēšanu, lēmumu apstrīdēšanu), definēt pārkāpumu veidus, kā arī paredzēts nodokļu maksātāju pienākums ievērot saimnieciskās darbības veikšanas aizliegumu.

Paredzēts paplašināt to gadījumu loku, kuros komersanta darbība var tikt apturēta, liedzot turpināt normatīvajiem aktiem neatbilstošu komercdarbību. Apturot saimniecisko darbību, tiks veikti papildu komersanta darbību ierobežojošie pasākumi, piemēram, speciālo atļauju (licenču) anulēšana, norēķinu operāciju apturēšana, struktūrvienību vai citu saimnieciskās darbības veikšanas vietu noplombēšana vai aizzīmogošana. Ja komersants 15 dienu laikā pēc tā darbības apturēšanas nenovērsis pārkāpumu, VID būs tiesīgs iniciēt attiecīgā subjekta piespiedu likvidāciju.

Grozījumi tiks papildināti ar punktu, paredzot, ka par nodokļu maksātāju tiks uzskatīta persona, kurai ir piešķirtas un kura regulāri (vairāk nekā vienu reizi taksācijas periodā) izmanto pilnvaras noslēgt līgumus tās juridiskās, fiziskās vai citas personas vārdā, kura atrodas vai ir nodibināta zemu nodokļu vai beznodokļu valstīs vai teritorijās, tāpat arī valstī, ar kuru Latvijai nav noslēgto starptautisko līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu ne-

maksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem vai arī valstī, kurā tā neveic aktīvu komercdarbību vai saimniecisko darbību un neiesniedz nodokļu administrācijai ienākuma nodokļa deklarācijas.

Līdz ar grozījumiem likumā par nodokļiem un nodevām atbilstoši grozījumi izsludināti arī Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksā un likumā par Valsts ieņēmumu dienestu.

Grozījumus likumos vēl skatīs un par tiem lems Ministru kabinets un Saeima.

Finanšu ministrijas informācija

KĀRLIS KETNERS, Dr.oec., profesors,
RTU Starptautisko ekonomisko sakaru un muitas institūta
Muitas un nodokļu katedras vadītāja vietnieks

Jautājuma būtība ir atgriešanās atpakaļ pie likuma redakcijas, kas bija spēkā līdz 2006. gadam un kas bija grozīta, ievērojot uzņēmējdarbības vides pasākumu plānu un FM ziņojumu par sodu sistēmas optimizēšanu nodokļu jomā, t.i., maksimāli atļautie 1000 latu, tālāk sākas deklarēšanas pienākums un sankcijas. Atšķirībā no iepriekšējās redakcijas papildus tiek noteikti ierobežojumi ne tikai saimnieciskās darbības veicējiem, bet arī ļoti interesants no cilvēktiesību viedokļa ierobežojums — fiziskajām personām, kurām atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē saimnieciskā darbība, nav atļauts veikt skaidrā naudā norēķinus, kuru summa vienā operācijā pārsniedz 2000 latu, kas līdz šim nav bijis nekad LR likumā «Par nodokļiem un nodevām». Droši vien jāatgādina, ka sākotnēji sliekšnis parādījies 1995. gadā un ir bijis šāds:

«30. pants. Skaidrās naudas ierobežojumi uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) savstarpējos norēķinos

- (1) Uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) savstarpējie norēķini skaidrā naudā neatkarīgi no maksājuma veida vai kārtības nedrīkst pārsniegt 3000 latu par vienu darījumu, kura vērtība tiek noteikta ar rakstveida vai mutvārdu līgumu (vienošanās).
- (2) Uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības) ik mēnesi Ministru kabineta noteiktajā kārtībā deklarē visus savstarpēji skaidrā naudā veiktos darījumus, kuri pārsniedz 1000 latu.
- (3) Par šā panta pirmajā un otrajā daļā noteikto ierobežojumu neievērošanu maksājama soda nauda:
 - 1) ja nav deklarēts darījums skaidrā naudā, kurš pārsniedz 1000 latu, — soda nauda 5 procentu apmērā no darījuma summas,
 - 2) ja darījums, kura vērtība pārsniedz 3000 latu, veikts skaidrā naudā, — soda nauda 10 procentu apmērā no darījuma summas.

JĀNIS OŠLEJS,
ekonomists,
SIA Primekss

Es atbalstu šos grozījumus, domāju, ka labāk maksimāli ierobežot skaidrās naudas darījumus. Domāju, ka tas palīdzēs iegrozīt naudas atmazgāšanu un mazinās nelegālo ekonomiku. Ir pienācis laiks civilizēt Latvijas ekonomiku. Uzņēmējus tas nekādā veidā neapgrūtinās, jo nūdien vieglāk ir veikt pārskaitījumu, nekā samaksāt skaidrā naudā, turklāt mūsdienās pārskaitījumus veikt ir tik viegli, pateicoties interneta bankām.

(4) Šā panta normas neattiecas uz kredītiestāžu pakalpojumiem.»

Redakcija tika diskutēta uz likumprojekta 3. lasījumu 02.02.1995. (www.saeima.lv/steno/st_955/st0202.html) un cita starpā jāatzīmē Arturs Kodoliņa, ministrijas pārstāvja, teiktais toreiz.

A. Kodoliņš (Nodokļu un muitas likumdošanas departamenta direktors): «Cienījamie deputāti! Skaidrās naudas norēķins starp uzņēmumiem — runa ir tikai par savstarpējiem uzņēmumu norēķiniem — vienmēr ir tas avots, uz kura rodas dažāda veida nodokļu likuma pārkāpumi, tāpēc praktiski visās valstīs šāda veida norēķini starp uzņēmumiem ir ierobežoti. Savulaik bija runa par to, ka mūsu banku sistēma nespēj ātri nodrošināt bezskaidras naudas norēķinus. Manuprāt, šī problēma Latvijā vairs nepastāv un ir pēdējais laiks pateikt, ka uzņēmumiem savstarpēji ir jānorēķinās ar bezskaidras naudas norēķiniem. Lai šī lieta kļūtu administrējama, ir nepieciešama arī šī deklarācija, jo pretējā gadījumā nav arī pielietojama šā panta otrā daļa, kas paredz arī zināmas soda sankcijas pret tiem, kas veic skaidras naudas norēķinus virs atļautās normas, un arī tiem, kas neiesniedz deklarācijas. Tāpēc es uzskatu, ka nevar atbalstīt Tautsaimnieku politiskās apvienības priekšlikumu.»

Tātad:

- 1) norma bija domāta savstarpējiem komersantu norēķiniem, nevis arī fiziskajām personām. Man jāpiekrit A.Kodoliņa argumentācijai attiecībā uz uzņēmumu norēķiniem skaidrā naudā;
- 2) attiecībā uz fiziskajām personām nevaru atrast lietderīgu un taisnīgu normas mērķi kas attaisnotu fizisko personu tiesību pārkāpumu;
- 3) attiecībā uz sliekšni 1000 latu jāpieņem, ka no 1995. gada līdz 2011. gadam inflācija nav bijusi — tad viss ir labi, bet, ja tomēr ir bijusi, gribētos dzirdēt pamatojumu sliekšņa samazināšanai vai pamatojumu, kāpēc sliekšnis bija tik augsts 1995. gadā.